

НАЗАР МАЛЕЦЬ, аспірант кафедри педагогіки та інноваційної освіти, Національний університет "Львівська політехніка", Україна
ORCID ID 0009-0002-9806-2666
nazar.r.malets@lpnu.ua

ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

NAZAR MALETS, graduate student of the Department of Pedagogy and Innovative Education Lviv Polytechnic National University, Ukraine

PRINCIPLES AND METHODS OF DISTANCE EDUCATION IN TEACHING LEGAL DISCIPLINES

У статті розглянуто принципи та методи дистанційного навчання у викладанні правових дисциплін; сутність проблем дистанційного навчання при викладанні правових дисциплін і шляхи їх вирішення. Доведено, що для того, щоб дистанційне навчання студентів було максимально ефективним, його потрібно правильно організувати за допомогою системи методичних заходів, а всі навчальні матеріали повинні бути написані так, щоб звести до мінімуму пошуки студентами додаткового навчального матеріалу. Наголошується, що сьогодні вже недостатньо перевести навчально-методичні матеріали в електронну форму; необхідно чітко, визначити мету навчання та методи дистанційного забезпечення у викладанні правових дисциплін.

Обґрунтовано, що впровадження методів дистанційного навчання має бути спрямоване на побудову освітнього процесу таким чином, щоб відбувалося ефективне засвоєння знань і формування різноманітних компетенцій майбутнього фахівця – як загальнокультурних (пов'язаних з культурою мислення і мови, етикою та набуттям високого рівня правосвідомості), так і безпосередньо професійних.

З'ясовано, що якісне навчання студентів правових дисциплін є важливою умовою належного впровадження технологій дистанційного навчання в освітній процес ЗВО.

Ключові слова: студенти, викладачі, принципи та методи дистанційного навчання, професійна підготовка, заклад вищої освіти.

Summary. The article discusses methods of distance learning in teaching legal disciplines. The essence of distance learning problems in teaching legal disciplines and ways to solve them are revealed. It has been proven that in order for distance learning of students to be as effective as possible, it must be properly organized using a system of organizational and methodical measures, and all educational materials must be written in such a way as to minimize students' search for additional educational material. Today, it is no longer enough to translate educational and methodological materials into electronic form, it is necessary to clearly define the purpose of training and the methods of distance support in teaching legal disciplines.

It is substantiated that the implementation of distance learning methods when teaching legal disciplines to students should be aimed at building the educational process in such a way that effective assimilation of knowledge and formation of various competencies of the future specialist takes place – as general cultural ones (related to the culture of thinking and language, ethics and the acquisition of high level of legal awareness), as well as directly professional.

It was found that high-quality education of students of legal

disciplines is an important condition for the proper implementation of distance learning technologies in the educational process of a higher education institution and their constant improvement for solving pedagogical tasks in modern conditions.

Key words: students, teachers, principles and methods of distance learning, professional training, institution of higher education.

Мета: дослідити принципи та методи дистанційного навчання у викладанні правових дисциплін у закладах вищої освіти.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Нам необхідно встановити ефективність дистанційного навчання у викладанні правових дисциплін; визначити основний зміст навчального предмета, науково обґрунтувавши освітні концепції, навчальні програми; опрацювати принципи та методи, прийоми і засоби навчання правових дисциплін; обрати форми організації навчання, що відповідають меті і змісту правової освіти; розробити та впровадити у практику принципи та методи активізації та інтенсифікації навчання, інноваційні технології викладання правових дисциплін.

Аналіз досліджень і публікацій. Вивченням методології дистанційного навчання у викладанні правових дисциплін та його впровадження в освітній процес займалися вітчизняні науковці М. Мазур, О. Малярчук, О.

Овчарук, Ю. Сурмін, В. Лукін, В. Кухаренко, П. Стефаненко, О. Косенко, С. Котович, С. Роман, Л. Штефан та інші. З огляду на викладене вище можемо відзначити, що серед наукових праць у галузі окресленої проблеми превалюють ті, що стосуються професійної підготовки юристів. У той же час недостатня увага приділяється сучасним засобам дистанційного навчання для проведення занять з правових дисциплін у ЗВО.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективність використання того чи іншого принципу або методу суттєвою мірою залежить від того, як він був створений, якою є технологія його запровадження та прогнозування, педагогічний супровід навчання з фахових предметів. Відомий дослідник Ю. Сурмін запропонував технологію розробки ситуації, в основі якої покладений принцип ієрархічної послідовності. Ця схема може бути з успіхом використана й для розробки методики дистанційного навчання у викладанні правових дисциплін. Основними видами навчальних занять при дистанційному навчанні у ЗВО є: самостійне вивчення навчального матеріалу дистанційного курсу, лекція, консультація, семінар, практичне заняття тощо (Мазур, 2014; Малярчук, 2008; Сурмін, 1999).

Зупинимось на методиці проведення лекційних занять. Підбір, побудова й методика викладання лекційного матеріалу розглядаються з позиції і особливостей наукової дисципліни, профілю закладу освіти, факультету, кафедри. Слід зазначити, що методика читання лекцій залежить, насамперед, від етапу вивчення предмета, а також рівня загальної підготовки студентів; форма її проведення пов'язана з характером, темами і змістом матеріалу. У ролі технологій, які можуть використовуватися для організації вивчення правових дисциплін у дистанційному навчанні, можна виділити наступні (Овчарук, 2004; Лукін, 2010).

Відеолекції. У цьому випадку лекція викладача записується на відео. Методом нелінійного монтажу вона може бути доповнена мультимедіа додатками, що ілюструє виклад

лекції. Такі доповнення не тільки збагачують сам зміст лекції, але й роблять її виклад більш живим і привабливим для студентів. Безсумнівною перевагою такого методу викладу необхідного матеріалу є можливість студентам прослухати лекцію в будь-який зручний час, повторно звертаючись до найбільш складних її місць.

Мультимедіа лекції. Для їх проведення використовують інтерактивні комп'ютерні навчальні програми. Зокрема, навчальні посібники, у яких матеріал з права завдяки мультимедіа засобам структурований так, що кожен студент може вибрати для себе оптимальну "траєкторію" його вивчення, зручний темп роботи над курсом і способом вивчення. При цьому навчальний ефект досягається не тільки завдяки змістовній частині інтерфейсу, але й завдяки використанню, наприклад, тестів, які дозволяють студентам оцінити ступінь засвоєння їм навчального матеріалу. Завдяки застосуванню мультимедіа засобів навчальний матеріал структурований так, що кожний студент має можливість обирати для себе оптимальну траєкторію й зручний темп опрацювання матеріалу в такий спосіб, який максимально відповідає психофізіологічним особливостям його сприйняття.

Один з видів навчального заняття в дистанційному навчанні з правових дисциплін є *дистанційна лекція*. Під час її проведення студенти отримують аудіовізуальну інформацію лекційного матеріалу через засоби телекомунікаційного зв'язку як у синхронному режимі, коли студенти можуть отримувати інформацію від лектора і ставити йому запитання в реальному вимірі часу, так і в асинхронному, коли вони мають аудіовізуальний запис лекційного матеріалу. Допускається викладання лекційного матеріалу у вигляді вебсторінок або у форматі Word, Excel, PowerPoint, PDF, тощо. Дистанційні лекції проводяться з найбільш важливих тем за визначенням випускових кафедр, узгоджуючи з навчальним відділом ЗВО (Кухаренко, Стефаненко, 2002).

Але слід мати на увазі, що застосування мультимедійних засобів у

дистанційній лекції за принципом "тим більше, то краще" не може привести до реальної ефективності в системі навчання правових дисциплін. Потрібен зважений та чітко аргументований підхід. Важливо виділити принципи побудови такої лекції, методи її презентації за змістом і застосування методів залежно від стилю викладання та особливостей студентської аудиторії. Найбільш важливі принципи побудови такої лекції з правових дисциплін, на наш погляд, мають складати такий перелік: принципи логічності як твердження, яке повинно доповнюватися зображеннями про те, яким чином виконується це твердження (приклад); принцип системності, який забезпечує взаємозв'язок усіх складових дистанційної лекції, дотримання її загальної структури, цьому сприяє зручність демонстрації та запам'ятовування; принцип інтерактивності, який передбачає вільне визначення чергування використання фрагментів інформації, а також можливість заміни, доповнення або ж зменшення обсягу змісту інформації; принцип лаконічності вимагає, щоб лекція не містила зайвих елементів, а ту інформацію, яка відображається і повинна бути чіткою, логічною та короткою, зручною для сприйняття студентами; принцип економічності дозволяє досягти найбільшого результату за найменших затрат часу і зусиль студентів; принцип відповідності полягає в тому, щоб зміст та оформлення слайдів відповідали аудиторії студентів, урахували їх особливості (Шуневич, 2006).

Матеріали лекцій, які передбачені для завантаження студентами найкраще виконувати у форматі PPT чи PDF. Крім текстових матеріалів, тут слід розміщувати різноманітні графічні матеріали (структурні схеми, таблиці, фотографії тощо) та відео-матеріали в будь-якому форматі.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, підбиваючи підсумок, можна сказати, що такі заняття надають студентам, можливість розкрити свої знання, формувати професійну компетентність, одержувати інформацію про рівень

навчальних досягнень і за необхідності швидко їх коригувати. Під час їх проведення відбувається детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни, формуються уміння і навички їхнього практичного застосування шляхом індивідуального виконання ними завдань, сформульованих у дистанційному курсі. Успішне навчання здобувачів освіти правових дисциплін можливе за наявності систематичних і правдивих даних про засвоєння ними знань. Їх може забезпечити лише правильно організований покроковий тематичний контроль. Після вивчення кожної теми (модуля) важливо проводити підсумковий контроль. Це може бути тест у системі Moodle, контрольна робота, результати якої надсилаються електронною поштою, чи опитування за допомогою програми Skype.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Мазур, М. П. (2014). Розвиток дистанційного навчання в Україні як складової інформатизації сучасного суспільства. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*, 1, 71–75.

Малиарчук, О. В. (2008). Концептуальні теорії дистанційного навчання

у світовій практиці. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*, 37, 178–181.

Овчарук, О. В. (2004). Дистанційна освіта в європейських країнах та США у контексті розвитку інноваційних технологій. *Комп'ютер у школі та сім'ї*, 7, 37–40.

Сурмін, Ю. П. (1999). Методологія аналізу ситуацій. Київ: Центр інновацій та розвитку. 94 с.

Лукін, В. Є. (2010). Взаємозв'язок та взаємозалежність понять "дистанційна освіта" та "дистанційне навчання". *Нові технології навчання*, 61, 35–38.

Кухаренко, В. М. (2002). Дистанційне навчання: умови застосування. Харків: НТУ "ХПІ", Торсінг. 320 с.

Стефаненко, П. В. (2002). Дистанційне навчання у вищій школі. Донецьк: ДоНТУ. 400 с.

Шуневич, Б. І. (2006). Теоретичні основи дистанційного навчання. Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка". 244 с.

REFERENCES

Mazur, M. P. (2014). Rozvytok dystantsiinoho navchannia v Ukraini yak skladovoi informatyzatsii suchasnoho suspilstva. *Informatyka ta*

informatsiini tekhnologii v navchalnykh zakladakh, 1, 71–75.

Maliarchuk, O. V. (2008). Kontseptualni teorii dystantsiinoho navchannia u svitovii praktytsi. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu im. I. Franka*, 37, 178–181.

Ovcharuk, O. V. (2004). Dystantsiina osvita v yevropeiskykh krainakh ta SShA u konteksti rozvytku innovatsiinykh tekhnologii. *Kompiuter u shkoli ta simi*, 7, 37–40.

Surmin, Yu. P. (1999). Metodolohiia analizu sytuatsii. Kyiv: Tsentri innovatsii ta rozvytku. 94 s.

Lukin, V. Ie. (2010). Vzaiemozviazok ta vzaiemozalezhnist poniat "dystantsiina osvita" ta "dystantsiine navchannia". *Novi tekhnologii navchannia*, 61, 35–38.

Kukharenko, V. M. (2002). Dystantsiine navchannia: umovy zastosuvannia. Kharkiv: NTU "KhPI", Torsinh. 320 s.

Stefanenko, P. V. (2002). Dystantsiine navchannia u vyshchii shkoli. Donetsk: DoNTU. 400 s.

Shunevych, B. I. (2006). Teoretychni osnovy dystantsiinoho navchannia. Lviv: Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnikha". 244 s.

Стаття надійшла 26.09.2023 р.

